

Stater Erënnerungen

Text: Raymond Schaack

▲
Place Auguste Laurent
© Photothèque de la Ville de Luxembourg

Schwéieren Ufank nom Krich

Obwuel ech 1936 an der Stad op d'Welt koom, hunn ech meng éischt Kannerjoeren zu Clierf verbruecht, wou mäi Papp vun 1938 bis 1945 Friddensriichter war. Wéi mer awer no der Rundstedtoffensiv nees an d'Stad hannescht koumen, war den Ufank net grad schéin. D'Wunnéng ware rar, a meng Elteren hu mat Méi an Nout véier Zëmmeren op der Gare an der heiteger Origerstrooss fonnt. Keng Buedzëmmer, d'Toilett fir zwou Familljen tëschent zwee Stäck, alles iwweeluede mat de Miwwelen aus deem groussen Haus vu Clierf. Wéi du bei eis Véier och nach mengem Papp seng Schwester wunne koom, war et net méi fir

auszehalen, a Gott sei Dank huet mäi Papp no néng Méint en Haus um Bel Air fonnt, dat eidel stoung, well Preisen dra gewunnt haten, déi "Heim ins Reich" geflücht waren.

Op der Gare war eis Schoul an enger Privatwunnéng an der Neipergstrooss, well d'Amerikaner dat richtegt Gebai a Beschlag haten. Mer haten awer e ganz gudden a léiwe Schoulmeeschter, den Här Wagener. Deen huet mir gratis e puer Nohëllefstonne ginn, well ech tëschent dem September 44 an Ouschtere 45 souzesoe keng Schoul gesinn hat. Besonnesch vum Franséisch, dat am zweete Schouljoer no Chrëschttag ugoung, hat ech iwweehaupt keng Ahnung. Esou hunn ech alt misse struwele fir matzekommen.

An der Offensiv hate meng Eltere vill verluer, geklaut, oder kapottgeschloe kritt, ma elo war alles rar an deier, an d'Gehälter vun de Staatsbeamten net grad héich. En Härecostüm huet esouvill kascht ewéi mengem Papp säi Gehalt vun engem Mount. Mir Kanner kruten duerfir Mäntel aus ëmgeferfsten amerikaneschen Decke geschneidert. Deen éischte Chrëschttag um Bel Air houg um Beemche bal nëmmen Engelshoer. Dat war net deier an iwverhaapt ze kréien, well genee wéi am Krich gouf et nach Tickeë mat der Ratioun fir all Mount. Wéi spéider déi éischt Bananen an der Epicerie louchen, huet mäi Bruder gemengt, et wieren hallef faul giel Cornichongen.

En Auto, deen 100.000 Kilometer drop hat, gouf fir 100.000 Frang verklappt. Bei esou enge Präisser war net drun ze denken eise schéinen Opel Kapitän, deen SSMänner an der Offensiv geklaut haten, esou bal ze ersetzen. Duerfir goufe mer alt emol vu menger Mamm hirer Cousine matgeholl. Do weess ech nach, wéi mer op der aler Bréck op eng Kéier riicht virum Tram stoungen, deen eis entgéint koum, an d'Tata hannert dem Steier net méi an an aus wouss. De Schaffner huet missen den Auto réckele kommen. Pittoresk Erënnerung un dat Gefier, dat elo geschwënn nees säin Onwiesen an der Stad soll dreiwen. Och un déi éischt "rout Luucht" kann ech mech erënnere. Et war eng grouss Këscht, déi an der Mëtt vum Carrefour beim Pôle Nord houg, mat engem Zär, dee lues vun engem grénge Feld an e rout weidergoug. Vu Stau op de Stroossen huet kee geschwat, a Parken an der Stad war iwverhaapt kee Problem.

Deemools gouf et nach Beruffer, déi laang well ausgestuerwe sinn. De Kueleschëpper (dack e bestroofte Gielemännchen) koum d'Kuelen, d'Eërbriketten, den Anthracit oder de Kock fir d'Heizung an de Keller schëppen. Déi huet all Mueres misse gestëppelt, mat enger extra Zaang d'Schlaken erausgefëscht, an da frësch opgefëllt ginn. Dat war Männeraarbecht. D'Kachmaschinn huet Briketten, ma virun allem Holz geschléckt. Duerfir koum eemol am Joer de Mann mat der Seemaschinn déi Kouerd duerchseeën, déi mäi Papp beim Fieschter kaaft, an duerno mat der Aaxt klenggeschloen huet. De Lompekréimer hat en Teimer, dee vun engem gemittlechen ale Pærd gezu gouf. Hannert deem gounge mir d'Pærdskniddelen oprafe fir an de Gaart. Heiansdo koum e Schéiereschlëffer mat senger "Maschinn" duerch d'Strooss, an huet haart Reklamm gemaach. Meng Mamm huet senger Konscht awer net esou richteg getraut, a mir hunn him kee Messer dærfen droen. É ganz besonnesche Beruff war dee vun den Hondsknollerten. Déi koumen aus dem Faubourg, an hunn Hondsdreck opgeraaft fir dat extra feint Lieder vun der Händschefabrik ze gierwen. Duerch

d'Belairstrooss goug all Owes de Lantermännchen, deen eng Stroosseluucht no der anerer mat engem besonnere Schlëssel opgespaart an ugefaang huet.

Een oder deen aneren Unikum gouf et. De "Caruso", alias Jean (de) Berwaert (en huet behaapt vun den Escher Adlegen ofzestamen), huet mat senger grousser Cape, senger immenser Flätsch, a senger Hoer, déi ni e Straubejtzert gesinn haten a bis op d'Schëllere gefall sinn, an de Stroossen de « Rattenfänger » gesong. Den Zockerjang huet op der Plëssdarem Harmonika gespillt a gesong: « Wer soll das bezahlen? », wéi de Prënz Jean bestuet gouf. De Fimmi, e bekannte Lénksen, ass dorëmmer gewetzt, huet Blummen ausgedroen, an defteg Spréch vu sech ginn. Do war och de Läffelchen, e räichen Här, dee gewéinlech am Alfa op der Gare souz e Patt ze drénken, dobei awer ëmmer, ouni datt en et hätt misse froen, op engem Tellerchen e Läffelchen zervéiert krut. Mat deem huet e permanent gespillt.

All dee Pittoresk ass laang verschwonn. Haut gëtt alles iwver deeselwechte Leescht gezunn.

Iwverdeems war d'Joer 1946 komm, wou ech d'Kommioun (duerch d'Ëmstänn ee Joer méi spéit ewéi meng Komeroden) gemaach hunn. Haaptcadeau waren Hortensiestäck, mat deenen e Kand jo immens vill ufänkt. Donieft waren et zwee Gebietbicher, e Rousekranz, e Wäiwaasseschdëppchen, an dräi Minnebläistëfter ginn. Verwinnt ware mer net.

D'Primärschouljoere waren nawell awer schéin. Ech krut nei Komeroden, an zesumme mat engem vun hinne sinn ech all Woch schwamme gang. Duerfir hu mer dærfen zéng Minutte virun der Zäit aus der Schoul goen, fir nach an der Badanstalt ze sinn éiert déi kee méi eraloussen. Eis Schoulmeeschteren hate vill Versteesdemech, jo si waren éischtklasseg an esou gutt, datt ech vun deem Ament u wouss, datt ech mäi Liewen an der Schoul géif maachen. ➤

De Schéierschlëffer ass mat der „Maschinn“ eraus.

Lycéesjoeren

1948 hunn ech den Opnahmsexame fir an den L.G.L. gemaach. Wéi ech dee gepackt hat, huet mäi Bopa mer e Velo kaaft. Dat war méi e grousst Evenement, wéi wann haut e jonke Kärel säin éischten Auto kritt. Mat deem Gefier sinn ech de Summer iwwer op de Lampertsbiereg gefuer. Am Wanter awer gouf den Tram geholl, entweder den Dräi oder den Eelef. Heiansdo goug ech och mam Frënd René Pries an de Velodrom (dee war jo ganz nobäi) fueren. Ma ech war kee grousse Meeschter, an de René ass vill méi couragéiert iwwert déi schif Piste gecrosst ewéi ech. Mat deem Velo sinn ech awer nach als Stagiär an de Lycée gefuer.

Den L.G.L. (déi Zäit nach Industrieschoul genannt) hat deen Ament just déi éischt Latinesectioun kritt. Den Direkter war den Här Thibaud. Hie war streng, ma huet dat Gebai wonnerbar geféiert. Ween awer gemengt huet, nach méi ze soen hunn ewéi hien, war den Här Martin, de Portier, dee gewéinlech an Uniform, ma heiansdo och an der Schib den Déngscht mouch.

Bis Quatrième, wou jo nach de Passage-exame bestan huet, war de Lycée déi rengste Schënneri. All Woch eng Latäiprüfung, all Woch eng Franséisch. Dertëscht all véierzéng Deeg Englesch, Däitsch, Mathé. Keng Woch ouni weinestens dräi Prüfungen. Am zweeten Trimester op Cinquième hunn ech dofir och schlapp gemaach, a bal méi gefeelt, wéi datt ech an der Schoul gewiescht wier. Meng Mamm, déi ëmmer ganz besuergt ëm eis war, huet mech doropshi mat enger ganzer Ham an iwwer zwanzeg Glas Hunneg nees op d'Bee bruecht.

Wéi ëmmer an iwwerall, hate mer gutt, manner gutt, a sténklangweilge Professeren.

„Kleider machen Leute“,
a besonnech chic ass eng Lavalrière

Dee Mann awer, dee meng ganz Carrière beaflosst huet, war den „Zeus“, de Paul Medernach, dee mech an der Geschicht dærmooße begeeschtert huet, datt ech dat Fach herno och gewielt hunn. An der franséischer Grammaire dogéint, huet et bei him gefluppt. Eleng am éischte Saz vun engem Thème, deen en eis gouf, géifen d'Schüler vun haut esou vill Punkte verléieren, datt d'Datz fæerdeg wier.

Ech war ni e Musterschüler, an hat hei oder do emol eng Datz op der Zensur, am Latäin op Cinquième, an der Physik op Deuxième. Ma déi Datz, un déi ech mech am beschten erënneren, ass déi an der Biologie am drëtten Trimester op Septième. Déi Zäit huet nëmmen dat drëtt Trimester gezielt, a mat 20 Pénktercher an der Prüfung, wier den Noexame fälleg gewiescht. De gudden Här Beck hat awer bestëmmt meng aner Punkte gekuckt, an och gemierkt, datt ech am Zeechnen eng absolutt Null wier. Nu waren an deeër famouser Prüfung awer

virun allem Zeechnunge vu Blimmercher gefrot gewiescht. Meng hunn eng méi verkrëppelt dragekuckt wéi déi aner. Ech gouf d'Stonn drop un d'Tafel geruff. Well meng Elteren esou eppes gehofft haten, hate mer d'Matière nach eng Kéier vu vir bis hannen duerchgedresch. Den Här Beck huet eng Rei Froe gestalt, ech hunn esou gutt ewéi méiglech geäntwert. Hie sot weider näischt, ma wéi d'Zensur bis kouw, stoug eng 30 drop.

D'Joer vun der Troisième war bal wéi eng grouss Vakanz ouni Enn. Nom Exame gouf esou richteg gerascht. Keng Franséisch, keng Latäin, a bal keng Englesch Grammaire méi. Dat war formidabel. Nach keng Chimie a keng Physique um Programm, dat war net manner gutt. An esou konnt ech mat mengem Frënd Pitter Schumacher no der Schoul stonnelaang nieft eise Veloe stoen ze quatschen, oder grad esou laang Partië Schach spillen.

Op Première goug et an den Danzcours bei d'Madame Kohner. Do gouf et deen éischte méi noe Kontakt mat Meedercher. Déi allermescht vun eis waren op deem Gebitt total onerfuer, a mer hunn eis deemno ongeschéckt beholl. Ma spannend war déi Saach schonn. Nom eigentleche Cours, gounge mer dack nach an de Cravat (d'Liette Cravat war och am Danzcours) wou da weider geübt gouf. Sonndes waren dacks Thés dansants am Casino, an der « Stuff », oder am Pôle Nord. Op deene war ech regelméisseg, esouguer wa mäi Papp dat guer net gutt fonnt huet. « Denk un däin Examen », kouw et dann. Donieft gouf et nach eng Rei Balen, fir déi ech e Smoking krut, well deemools huet ee sech nach uerdentlech ugedoen, an d'Meedercher koumen nach gréisstendeels am laange Klee op esou e Bal. Gott sei Dank hat ech d'Täschegeld vu mengem « Adoptivbomien », wéi ech se ëmmer genannt hunn, de gudde Joffere Feiereisen. Si hate mech gesinn op d'Welt kommen, an hu mech verwinnt esou laang si gelieft hunn. Vun doheem aus gouf et kee Sou.

An de Kino oder den Theater gounge mer zesumme mat eisen Elteren. Zweemol war ech heemlech e Film kucken. Deen éischte war „Schwarzwaldmädel“ mam Sonja Zieman, fir dat ech geschwäermt hunn. Déi zweete Kéier war ech mat menger klenger Cousine Rita Deckers, – fir dat ech net manner geschwäermt hunn – , „Vera Cruz“ kucken. Am grousse Ganzen awer ware mer méi wéi brav. D'Täschegeld goug haupsächlech drop fir e puer Longplaying Disken, déi deen Ament zesumme mam UKW frësch erauskoumen. Wéinst dëser Neierung krute mer endlech en neie Radio. Fir deen, e SABA, gouf menger Mamm hire Piano verkaaft. Dat war e schéint Stéck, ma huet genee 3.500 Frang abruecht. De Radio huet der 4.000 kascht.

Net nëmmen d'Zäiten an déi moralesch Wäerter änneren, ma och dee vun de Saachen. Eng « gutt al Zäit » awer huet et ni ginn. ♦

D'„Jeunesse dorée“ vun anno Tubak um Bal am Casino

© Archives Raymond Schaack